

**Oikeudenkäynti
puolustamisoikeuksien edistämiseksi
Eurooppa: miksi EU:n
lainsäädäntöä ei käytetä edelleenkaan**

Fair Trials on kansainvälinen kansalaisjärjestö, joka kampanjoi oikeudenmukaisten ja tasa-arvoisten rikosoikeusjärjestelmien puolesta. Riippumattomista asiantuntijoista koostuva tiimimme paljastaa uhat oikeuteen alkuperäisen tutkimuksen avulla ja tunnistaa käytännön muutoksia niiden korjaamiseksi.

Kampanjoimme lakien muuttamiseksi, strategisen oikeudenkäynnin tukemiseksi, politiikan uudistamiseksi sekä kansainvälisten standardien ja parhaiden käytäntöjen kehittämiseksi. Teemme tämän tukemalla paikallisia uudistusliikkeitä ja rakentamalla kumppanuuksia lakimiesten, aktivistien, tutkijoiden ja muiden kansalaisjärjestöjen kanssa.

Olemme ainoa kansainvälinen kansalaisjärjestö, joka kampanjoi yksinomaan oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin puolesta ja antaa meille vertailevan näkökulman rikosoikeusjärjestelmien puutteiden korjaamiseen maailmanlaajuisesti.

Euroopassa koordinoimme Legal Experts Advisory Panelia (LEAP) – Euroopan johtavaa rikosoikeusverkostoa, joka koostuu yli 180 rikosoikeudellisen puolustuksen asianajotoimistosta, akateemisesta laitoksesta ja kansalaisyhteiskunnan organisaatiosta. Lisätietoja tästä verkostosta ja sen toiminnasta oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin alalla Euroopassa löytyy täältä.

Yhteystiedot

Fair Trials
office@fairtrials.net
fairtrials.org

Tämä asiakirja on mahdollista Euroopan unionin oikeusohjelman taloudellisen tuen ansiosta. Tämän asiakirjan sisältö on yksinomaan kirjoittajan vastuulla, eikä sen voida katsoa heijastavan Euroopan komission näkemyksiä.

Sisällys

Johdanto	4
II. Tärkeimmät esteet EU-oikeuden käyttämiselle rikosoikeudellisissa menettelyissä	6
2.1. Direktiivit jättävät liian laajan harkintavallan jäsenvaltioille.....	6
2.2. Tuomioistuimet eivät ota vastaan EU:n oikeuden perusteita.....	8
2.3. Oikeus oikeusapuun ja riittämättömät varat	8
III. Tehokkaiden oikeussuojakeinojen puute EU:n lainsäädännön rikkomiseen	10
IV. EU:n lainsäädännön rajoitettu soveltamisala rikosoikeudenkäynnin keskeisillä aloilla	11
4.1. Syyttömyysolettama ja tutkintavankeus	11
4.2. Prosessuaaliset oikeudet ja oikeudenkäynnistä luopumisjärjestelmät ja nopeutetut prosessit.....	13
4.3. Pienet rikokset	13
V. Prosessuaalisten oikeuksien soveltumattomuus rajat ylittävissä menettelyissä	15
VI. Johtopäätös	16

I. Johdanto

Sekä kansallisessa että EU-lainsäädännössä suojattujen prosessuaalisten oikeuksien loukkaukset ovat yleisiä rikosoikeudenkäynneissä kaikkialla Euroopassa.¹ EU-oikeuteen vedotaan harvoin sen määrittämiseksi, ovatko epäiltyjen tai syytettyjen oikeudet taattu rikosoikeudellisissa menettelyissä. Lisäksi havaitsimme asianajajien tiettyä vastahakoisuutta hankkia enemmän tietoa EU:n lainsäädännön soveltamisalasta ja käytännön soveltamisesta heidän tapauksissaan. EU-lainsäädäntöä pidetään suhteellisen monimutkaisena, ja siihen on vaikea vedota kansallisissa menettelyissä, jolloin ei useinkaan jää riittävästi aikaa ja resursseja monimutkaisiksi katsottujen oikeudellisten argumenttien kehittämiseen. Lakimiehet uskovat myös, että tuomioistuimet todennäköisesti hylkäävät EU:n oikeuden perusteet, koska ne eivät tunne EU:n lainsäädäntöä. Lisäksi he pelkäävät, että EU-oikeudellisiin perusteisiin vetoaminen voi johtaa mahdollisiin viivästyksiin menettelyissä, joissa tuomioistuinten olisi otettava yhteyttä Euroopan unionin tuomioistuimeen ennakkoratkaisumenettelyn kautta. Tämä on erityisen tärkeää silloin, kun heidän asiakkaitaan pidetään tutkintavankeudessa.

Kun EU:n lainsäädäntöä käytetään rikosoikeudellisissa menettelyissä, sen tekee yleensä vähemmistö rikosoikeudellisia puolustajia. Nämä asianajajat edustavat rutiininomaisesti asiakkaita rajat ylittävissä asioissa ja ovat siksi perehtyneet EU:n lainsäädäntöön ja sen sisällyttämiseen puolustusstrategiaansa. Tästä johtuen rikosoikeudelliset puolustajat tyypillisesti joko käyttävät EU-oikeudellisia perusteita asioissaan usein tai eivät viittaa niihin ollenkaan. Asianajajat, jotka tuntevat EU-oikeuden yleisesti muodostavat suurimman osan yleisöstä koulutustilaisuuksissa, webinaareissa, työpajoissa ja muissa EU-lainsäädäntöön liittyvissä koulutus- ja koulutustoimissa.

Tämä raportti perustuu kahden vuoden jatkuvaan työskentelyyn lakimiesten kanssa seitsemässä EU:n jäsenvaltiossa, ja siinä pyritään tunnistamaan ja käsittelemään suositusten avulla tärkeimmät syyt, miksi EU:n lainsäädäntö, erityisesti prosessuaalisia oikeuksia koskevat direktiivit², ovat edelleen suhteellisen vähäisiä . käyttämättä kansallisissa rikosoikeudenkäynneissä puolustamisoikeuksien edistämiseksi.

Tietoja projektista

Tämä raportti on luotu osana Euroopan unionin rahoittamaa projektia "Litigating to Advance Defense Rights in Europe" (LADRE). Hankkeessa tunnustettiin, että valtavat potentiaaliset puolustuslakimiehet joutuvat ohjaamaan EU:n lainsäädännön käyttöä perusoikeusrikkomusten haastamiseksi. He toimivat oikeusjärjestelmän etulinjassa ja päättävät

1 Katso esim. Fair Trials, Missä on asianajajani?, 2019, Fair Trials, Syytön, kunnes syyllinen todistetaan?, 2019.

2 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2010/64/EU, annettu 20 päivänä lokakuuta 2010, oikeudesta tulkkaukseen ja käännökseen rikosoikeudellisissa menettelyissä (EUVL L 280, s. 1); Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/13/EU, annettu 22 päivänä toukokuuta 2012, oikeudesta saada tietoja rikosoikeudellisissa menettelyissä (EUVL L 142, s. 1); Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/48/EU, annettu 22 päivänä lokakuuta 2013, oikeudesta käyttää asianajajaa rikosoikeudellisissa menettelyissä ja eurooppalaisessa pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä sekä oikeudesta saada tieto kolmannelle osapuolelle vapaudenmenetyksestä ja kommunikoida kolmansien henkilöiden ja konsuliviranomaisten kanssa vapaudenriistykseen aikana (EUVL 2013 L 290, s. 1); Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2016/800, annettu 11 päivänä toukokuuta 2016, rikosoikeudellisissa menettelyissä epäiltyjen ja syytettyjen lasten menettelyllisistä takeista (EUVL L 132, 21.5.2016, s. 1); Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/343, annettu 9 päivänä maaliskuuta 2016, syyttömyysolettaman tiettyjen näkökohtien vahvistamisesta ja oikeuden olla läsnä oikeudenkäynnissä rikosoikeudenkäynnissä (EUVL L 65, 11.3.2016). 2016, s. 1); Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2016/1919, annettu 26 päivänä lokakuuta 2016, oikeusavusta epäillyille ja syytetyille henkilöille rikosoikeudellisissa menettelyissä sekä etsityille henkilöille eurooppalaisessa pidätysmääräysmenettelyssä (EUVL L 297, 4.11.2016, s. 1; oikaisu) EUVL L 91, 5.4.2017, s. 40).

mitä oikeudellisia perusteita kannattaa esittää ja onko EU:n lainsäädäntöä sovellettava. Hankkeen tavoitteena oli vahvistaa puolustusasianajajien kykyä osallistua tehokkaasti riita-asioihin kansallisella ja EU:n tasolla, jos oikeuksia on rikottu, ja käyttää EU:n lainsäädäntöä torjuakseen perusoikeuksien väärinkäyttöä rikosoikeusjärjestelmissä kaikkialla EU:ssa.

Koko hankkeen ajan Fair Trials tarjosi tukea puolustusasianajajaryhmille useissa EU:n jäsenvaltioissa – Belgiassa, Bulgariassa, Virossa, Ranskassa, Irlannissa, Italiassa, Puolassa ja Portugalissa – auttaakseen heitä luottamaan yhä enemmän EU:n lainsäädäntöön kotimaisissa rikosoikeudellisissa menettelyissä ja hakemaan ennakkoratkaisua. Viittaukset Euroopan unionin tuomioistuimeen. Tarkemmin sanottuna LADRE-projektin tavoitteena oli tehdä tiivistä yhteistyötä paikallisten lakimiesten kanssa seuraavien ongelmien ratkaisemiseksi:

- Koordinoita ja tukea strategisia riita-asioita EU-lainsäädäntöä käyttäen. Projektin tarkoitus rakentaa aktiivinen ja sitoutunut puolustusasianajajajoukko, joka käyttää EU:n lainsäädäntöä asioissaan eri EU:n jäsenvaltioissa haastaakseen oikeusvaltioperiaatteen ja ihmisoikeuksien loukkaukset ja ovat innokkaita jakamaan näkemyksiään ja kokemuksiaan.
- Ymmärtää EU-lainsäädännön käytön esteet kotimaisissa rikosasioissa ja niiden ylittäminen. Tällä hankkeella pyrittiin tuottamaan ja julkistamaan dokumentoituja esimerkkejä EU-lainsäädännön vaikutuksista rikosasioihin.
- Kouluttaa ja kouluttaa lakimiehiä EU-lainsäädännön merkityksestä rikosoikeudellisen puolustuksen kannalta. Hankkeella pyrittiin lisäämään puolustuslakimiesten ja -tuomarien laajemman yhteisön tietoisuutta EU-lainsäädännön merkityksestä rikosoikeudessa, EU-oikeuden käyttämisestä ja ennen kaikkea siitä, mistä saada ohjeita.
- Luoda käytännöllisiä työkaluja asianajajille EU-oikeuden käyttämiseen kotimaisissa rikosasioissa. Hanke tarjosi käytännön työkaluja EU:n rikosoikeuden soveltamiseen ja tuo esiin käytännön esimerkkejä tehokkaasta strategisesta oikeudenkäynnistä.

Metodologia

Tämä raportti perustuu yksittäisiin haastatteluihin ja ryhmäkeskusteluihin hankkeessa mukana olevien lakimiesten kanssa. Nämä asianajajat edustavat sekä niitä, jotka käyttävät EU-lainsäädäntöä rutiinomaisesti ammatissaan, että asianajajia, jotka eivät tunne EU:n prosessuaalisia oikeuksia koskevia direktiivejä. Se perustuu myös havaintoihimme, kun yritämme saada enemmän asianajajia kohdejäsenvaltioista koulutukseen ja keskusteluihin menettelyllisistä oikeuksista ja EU:n lainsäädännöstä. Tässä raportissa esitetyt näkemykset eivät edusta useimpien kohdejäsenvaltioiden puolustuslakimiesten näkemyksiä, mutta uskomme, että se korostaa heidän tärkeimpiä haasteita. päättäessään, luotetaanko EU:n lainsäädäntöön asiakkaidensa tapauksissa. Siinä korostetaan myös joitain systeemisistä puutteita, jotka vaikuttavat asianajajien puolustusstrategian valintaan, mikä voi usein johtaa siihen, että he päättävät olla käyttämättä EU:n lainsäädäntöä asiakkaidensa asian edistämiseen.

II. Tärkeimmät esteet EU-oikeuden käyttämiselle rikosoikeudellisissa menettelyissä

2.1. Direktiivit jättävät jäsenille liian laajan harkintavallan

osavaltioissa

Prosessuaalisia oikeuksia koskevat direktiivit sisältävät yksityiskohtaisen joukon epäiltyjen tai syytettyjen oikeuksia rikosoikeudellisissa menettelyissä, mukaan lukien oikeus saada asianajajaa ja oikeusapua, saada tietoa, tulkkaus- ja käännöspalveluita sekä muita olennaisia oikeuksia.

Monilla aloilla, esimerkiksi pidätettyjen oikeus kirjalliseen oikeuksia koskevaan ilmoitukseen tai oikeus saada asianajaja poliisin säilöön, EU:n lainsäädäntö tarjoaa korkeamman suojan kuin Euroopan ihmisoikeussopimus (ECHR). EU:n lainsäädännön tehokkuutta heikentää kuitenkin jäsenvaltioille annettu laaja harkintavalta panna täytäntöön menettelyoikeuksia koskevien direktiivien keskeisiä näkökohtia. Käytännössä tätä harkintavaltaa ei usein valvota, ja EU:n lainsäädäntö jätetään prosessuaalisten oikeuksien keskeisiin näkökohtiin

suurelta osin tehotonta. Tämä johtaa siihen, että jotkut oikeudet jäävät järjestelmällisesti toteuttamatta käytännössä. Silmiinpistäviä esimerkkejä täytäntöönpanon puutteista ovat mekanismit, joilla varmistetaan tulkkauspalvelujen laatu,³ oikeusavun saatavuus, oikeudenkäyntimateriaalien saatavuus rikosoikeudenkäynnin esitutkintavaihe, mukaan lukien säilöönottomenettely,⁴ tai oikeus käyttää asianajajaa määräyksen antaneessa valtiossa eurooppalaisessa pidätysmääräysmenettelyssä⁵ ja muissa. Esimerkkinä nostamme esiin direktiivin 2010/64/EU mukaisen tulkkaus-oikeuden.

Tulkkauspalvelujen laatu. Oikeudesta tulkkaukseen ja käännökseen annetun direktiivin 2010/64/EU 2 artiklan 1 kohdassa taataan jokaiselle epäillylle tai syytetylle henkilölle, joka ei puhu tai ymmärrä rikosoikeudellisen menettelyn kieltä, oikeus saada

tulkkauspalvelut. Tulkkaus on olennainen oikeus, jonka avulla epäilty tai syytetty voi ymmärtää ja käyttää useimpia muita EU:n lainsäädännössä suojattuja oikeuksia, mukaan lukien oikeus saada tietoa oikeuksista sekä oikeus saada yhteyttä asianajajaan ja olla hänen kanssaan yhteydessä.

Tulkkauspalvelut on tarjottava viipymättä rikosoikeudellisissa menettelyissä tutkinta- ja oikeusviranomaisissa, mukaan lukien poliisikuulustelut, kaikki oikeuden käsittelyt ja kaikki tarpeelliset välikäsittelyt. Kyseisen direktiivin 2 artiklan 8 kohdassa täsmennetään, että "tulkkauksen (...) on oltava riittävän laadukasta turvaamaan oikeudenkäynnin oikeudenmukaisuuden erityisesti varmistamalla, että epäilty tai syytetty henkilöt ovat tietoisia heitä vastaan esitetystä tapauksesta ja pystyvät heidän oikeutensa puolustautua."

³ Fair Trials, Missä on asianajajani?, 2019, s. 23.

⁴ Fair Trials, Missä on asianajajani?, 2019, s. 21.

⁵ Komission kertomus Euroopan parlamentille ja neuvostolle oikeudesta käyttää asianajajaa rikosoikeudellisissa menettelyissä ja eurooppalaisessa pidätysmääräysmenettelyssä 22 päivänä lokakuuta 2013 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/48/EU täytäntöönpanosta, ja oikeudesta saada tieto kolmannelle henkilölle vapaudenriistosta ja olla yhteydessä kolmansien henkilöihin ja konsuliviranomaisiin vapaudenmenetyksen aikana, kohta 3.10.2., Reilu oikeudenkäynti, Missä on asianajajani?, 2019, s.17, Fair Trials, "Perusoikeuksien suojelu rajat ylittävissä menettelyissä: ovatko eurooppalaisen pidätysmääräyksen vaihtoehdot ratkaisu?" 2021, s. 46.

⁶ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2010/64/EU, annettu 20 päivänä lokakuuta 2010, oikeudesta tulkkaukseen ja käännökseen rikosoikeudenkäynneissä (EUVL 2010, L 280, s. 1).

Asetuksen 5 artiklan 1 kohdassa täsmennetään, että jäsenvaltioiden on toteutettava konkreettisia toimenpiteitä varmistaakseen, että tarjottu tulkkaus ja käännös vastaavat 2 artiklan 8 kohdassa ja 3 artiklan 9 kohdassa vaadittua laatua. Tätä varten jäsenvaltioiden olisi "pyrkittävä perustamaan rekisteri tai rekistereitä riippumattomista kääntäjistä ja tulkeista, joilla on riittävä pätevyys".⁷

Käytännössä tulkkaus on kuitenkin usein huonolaatuista.⁸ Vaikka direktiivi 2010/64/EU kannustaa siihen, kansallinen lainsäädäntö ei usein edellytä sertifioitujen tulkkien rekisterin perustamista tai tulkkien pätevyyttä tietyllä tutkinnolla tai kokeella. Tuloksena, Jäsenvaltiot voivat käyttää tulkkeja, jotka eivät ole saaneet akkreditointia tai koulutusta lainopillinen terminologia tai tulkkien objektiivisuus ja luottamuksellisuusvaatimukset.¹⁰ Huonosti koulutettujen tulkkien tarjoamat tulkkauspalvelut voivat paitsi evätä epäilyltä tai syytetyltä oikeuden ymmärtää täysin ja käyttää keskeisiä oikeuksiaan rikosoikeudellisissa menettelyissä, vaan myös johtaa oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin loukkaamiseen.¹¹

Lisäksi ei ole olemassa laadunvalvontamekanismeja tulkkien työn arvioimiseksi poliisiasemilla tai tuomioistuimissa. Vuoden 2019 raportissaan Euroopan unionin perusoikeusvirasto totesi, että "kaikkiin tutkituihin jäsenvaltioihin ei näytä olevan mekanismeja tulkkauksen laadun tarkistamiseksi".¹² Lakimiehet eivät myöskään yleensä pysty tunnistamaan tulkkaukseen liittyviä ongelmia, elleivät he satu puhumaan kieltä. Huonolaatuisen tulkkauksen korjaaminen, varsinkin jos se on johtanut siihen, että epäilty tai syytetty on esittänyt itseään syyttävän todisteen, on EU:n lainsäädännön mukaan rajallinen, ja ne jätetään suurelta osin jäsenvaltioiden päätettäväksi.¹³ Joskus tulkkauksen laadusta johtuvat huolet johtavat vain nykyisen tulkin korvaaminen arvioimatta asianmukaisesti, mitä vaikutusta huonolaatuisella tulkinnalla on ollut menettelyn oikeudenmukaisuuteen. Objektiivisten todisteiden, kuten audiovisuaalisten tallenteiden, puute vaikeuttaa huonolaatuisen tulkinnan haastamista.

Tästä syystä, vaikka EU:n lainsäädännön mukaan on oikeus saada laadukkaita tulkkauspalveluita kaikille epäillyille tai syytetyille, jotka tarvitsevat sitä, jäsenvaltioille on jätetty laaja harkintavalta laadunvalvontajärjestelmien luomisessa sekä konkreettisten ja tehokkaiden oikeussuojakeinojen puute. Jos näitä oikeuksia ei voida taata, heikentää vakavasti EU:n lainsäädännön hyödyllisyyttä tällaisissa tapauksissa. Vaikka on olemassa oikeus saada laadukkaita tulkkauspalveluja, tapa, jolla jäsenvaltiot täyttävät tämän velvoitteen, riippuu poliittisesta (taloudellinen, institutionaalinen, organisatorinen) valinnasta, jota ei voida riitauttaa kansallisissa tai edes alueellisissa tuomioistuimissa. Siksi EU:n lainsäädäntö ei toisinaan ole nähdään tehokkaana laadulliseen tulkintaan (ja oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin) kohdistuvan oikeuden loukkausten riitauttamisessa yksittäisissä tapauksissa tai oikeuden järjestelmällisen täytäntöönpanon varmistamisessa.

⁷ 5 artiklan 2 kohta Oikeudesta tulkkaukseen ja käännökseen rikosoikeudenkäynneissä 20 päivänä lokakuuta 2010 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2010/64/EU 5 artiklan 2 kohta.

⁸ Katso Fair Trials -videotodistuksia oikeudesta tulkkaukseen ja käännökseen rajat ylittävissä oikeudenkäynneissä:

[https://](https://x=1)

www.youtube.com/watch?v=OXIRw9EbKiw&list=PLFOit5MKd80WV_AqtpNHCnrrWudJbN7yC&index=1

x=1

⁹ Oikeudesta tulkkaukseen ja käännökseen rikosoikeudenkäynneissä 20 päivänä lokakuuta 2010 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2010/64/EU 5 artiklan 2 kohta 5 artiklan 2 kohta.

¹⁰ Katso Fair Trials -videotodistuksia oikeudesta tulkkaukseen ja käännökseen rajat ylittävissä

oikeudenkäynneissä: https://www.youtube.com/watch?v=OXIRw9EbKiw&list=PLFOit5MKd80WV_AqtpNHCnrrWudJbN7yC&index=1

x=1

¹¹ Euroopan ihmisoikeustuomioistuin, Knox v. Italia, nro 76577/13, 24. tammikuuta 2019, kohdat. 82.-88.

¹² Euroopan unionin perusoikeusvirasto, Oikeudet käytännössä: oikeus käyttää asianajajaa ja

prosessuaaliset oikeudet rikosoikeudellisissa menettelyissä ja eurooppalaisessa pidätysmääräysmenettelyssä, 2019, s.68.

¹³ Fair Trials, Lainvastaiset todisteet Euroopan tuomioistuimissa: periaatteet, käytäntö ja oikeuskeinot, 2021, ks. myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuin, Baytar v. Turkki, App. nro 45440/04, 14. lokakuuta 2014, kohta 54.

2.2. Tuomioistuimet eivät ota vastaan EU:n oikeuden perusteita

Lakimiehiä, jotka eivät käytä säännöllisesti EU-lainsäädäntöä ammatissaan, on vaikeampi saada mukaan, koska he eivät usko EU-oikeuden tuntemuksen edistävän heidän rikosoikeudellista puolustusta. Puolustuslakimiehet valittavat usein sen sijaan perustuslakiin tai Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntöön riitauttaakseen puolustautumisoikeuksien loukkaukset, koska tuomioistuimet tuntevat nämä oikeuslähteet. Jopa niillä aloilla, joilla EU:n lainsäädäntö edellyttää korkeampi suojelun taso, kuten oikeus tutustua tapauksen aineistoon esitutkintavaiheessa tai oikeus saada asianajaja poliisin säilöön, asianajajat eivät usko, että EU:n lainsäädäntöön luottaminen tarjoaa parempaa tulosta.

Yksi syy EU:n lainsäädännön yleiseen tuntemattomuuteen on se, että sitä pidetään edelleen suhteellisen uutena ja monimutkaisena lainsäädäntönä. EU:n oikeuteen vetoaminen kansallisissa tuomioistuimissa edellyttää paitsi prosessuaalisia oikeuksia koskevien aineellisten säännösten tuntemista myös sen välittömän sovellettavuuden yleisten periaatteiden tuntemista. Siksi valmistelu vaaditaan vedota EU-lainsäädäntö vaatii yleensä enemmän aikaa ja resursseja. Jos asianajajat eivät ole varmoja siitä, että tuomioistuimet ottavat vastaan EU:n lainsäädännön, he ovat haluttomia käyttämään tätä lisäaikaa ja -resursseja. He epäilevät, tuottaako jo ennestään niukkojen resurssiensa käyttämisestä riittävästi hyötyä oikeuttaakseen niiden käytön perustuslakiin tai Euroopan ihmisoikeussopimuksen normeihin tai jopa vertailevaan rikos-(prosessi)oikeuteen verrattuna. Näin on erityisesti silloin, kun puolustusasianajajien käytettävissä olevia taloudellisia resursseja asiakkaansa asian valmisteluun rajoittavat joko asiakkaan taloudellinen tilanne tai rajallinen oikeusapurahoitus (ks. luku 2.3 jäljempänä).

Haastatellut asianajajat katsovat, että syy siihen, miksi tuomioistuimet eivät ole vastaanottavaisia EU-lainsäädäntöön, on se, että ne eivät tunne prosessuaalisia oikeuksia koskevia direktiivejä ja periaatteita niiden soveltamisesta kansallisissa rikosoikeudenkäynneissä. Siten he keskittyvät mieluummin perustuslakiin ja Euroopan ihmisoikeussopimukseen, joita sovelletaan rutiininomaisesti ja jotka saavat todennäköisemmin halutun sitoumuksen tuomarilta.

2.3. Oikeus oikeusapuun ja riittämättömät resurssit

Puolustuksen asianajajien käytettävissä olevat rajalliset resurssit ja valtion antamaa oikeusapua tarvitsevien henkilöiden määrä merkitsevät sitä, että asianajajilla on hyvin rajallinen aika ja resurssit valmistella asiakkaidensa tapauksia. Suurimmalla osalla itsenäisesti toimivista lakimiehistä ei ole ylimääräistä tutkimushenkilöstöä, joka auttaisi valmistelemaan monimutkaisia oikeudellisia perusteluja heidän tapauksissaan. Tämä pakottaa tyytyä puolustusstrategiaan, jonka avulla he voivat olla tehokkaita roolissaan samalla kun he käyttävät rajalliset resurssit mahdollisimman tehokkaasti. Tämä valinta ei välttämättä sisällä uusien oikeuslähteiden, kuten EU-oikeuden, tutkimista.

Oikeusapupalvelut kaikkialla EU:ssa ovat järjestelmällisesti aliresurssit. Selkeä keskittyminen siihen, että lainvalvontaviranomaisille ja tuomioistuimille tarjotaan lisää resursseja, mukaan lukien lainsäädännölliset, hallinnolliset ja taloudelliset resurssit, ei tunnu ainoastaan kansallisella tasolla vaan myös EU:n tasolla. Tähän sisältyy muun muassa alueellisten poliisi- ja todisteiden keräämisvaltuuksien lisääminen

Europolin mandaattia¹⁴ laajentamalla ja Euroopan syyttäjänviraston perustamisella. Samaan aikaan puolustukseen ei ole varattu riittävästi resursseja niin ajan kuin resurssien suhteen. Tämä ei sisällä ainoastaan taloudellisia resursseja, vaan myös lainsäädännöllisiä resursseja, kuten pääsyä menettelyihin tehokkaan oikeussuojan takaamiseksi (oikeuskeino). Epätasapainoinen huomion epätasapaino puolustuksessa oli olennainen

osa oikeudenmukaista rikosprosessia koetaan jopa rajat ylittävissä digitalisaatiopolitiikassa, joka tuntuu eivät suunnittele digitaalisia työkaluja systeemisten puutteiden, kuten asianajajan tai olennaisten tapausmateriaalien, korjaamiseksi määräyksen antaneessa valtiossa.¹⁵

Oikeusapua koskevan direktiivin 2016/1919 mukaan EU:n jäsenvaltiot voivat tehdä oikeusavun saaminen edellytyksenä on tarveharkinta,¹⁶ ansiotesti,¹⁷ tai molemmat.¹⁸ Monissa Euroopan maissa, jotka soveltavat tarveharkintaa, sitä kuitenkin sovelletaan joustamaton tapa sulkea pois käytännössä henkilöt, joiden varat ylittävät hieman kelpoisuusrajan, mutta eivät myöskään riitä maksamaan yksityisen asianajajan kustannuksia. Lisäksi oikeusapubudjetit ovat tyypillisesti alirahoitettuja. Oikeudenkäytön tehokkuutta käsittelevä Euroopan komissio (CEPEJ) raportoi, että 17 Euroopan neuvoston (ET) jäsenvaltiota oli vähentänyt oikeusapubudjettiaan vuosina 2014–2016.¹⁹ CEPEJ:n mukaan vain seitsemällä Euroopan neuvoston jäsenvaltiolla on oikeusapubudjetti ylittää 10 euroa . % oikeusjärjestelmän kokonaisbudjetista. Useimmissa maissa oikeusapubudjetit ovat 2–6 prosenttia oikeusjärjestelmän kokonaisbudjetista.²⁰ Viidessä maassa oikeusapubudjetti on alle 1 prosentin oikeusjärjestelmän kokonaisbudjetista.²¹

Vaikka oikeusapua on saatavilla, siihen liittyy usein rajoituksia ja rajoituksia. Esimerkiksi oikeusapu ei kata EU-lainsäädännön ja monien Euroopan lainkäyttöalueiden oikeudenkäyntikuluja. Epäonnistunutta oikeusapua koskeva direktiivi 2016/1919 sisältää oikeudenkäyntikulut ja muut rikosoikeudellisiin menettelyihin liittyvät kulut osana oikeusapua. Tämän seurauksena henkilö voi saada oikeusapua, joka kattaisi asianajajan palkkiot, mutta ei muita kustannuksia.²² Lisäksi oikeusapupalkkioiden erittäin alhainen taso ei yleensä anna asianajajien valmistautua riittävästi asiakkaidensa puolustamiseen, saati sitten tutkia uusia puolustuskeinoja tai viettää aikaa tutustuakseen uusiin oikeuslähteisiin, joista ei ole taatusti hyötyä asiakkaidensa

tapauksia. Puolustuslakimiesten käytettävissä olevien resurssien puute pakottaa heidät tekemään strategisia valintoja rajallisen ajan ja resurssien käyttämisestä, mikä rajoittaa myös heidän mahdollisuuksiaan luottaa oikeuslähteisiin, jotka tuomareiden mielestä ovat vähemmän tuttuja.

¹⁴ Europolin uudet säännöt laajentavat huomattavasti poliisin valtuuksia ja vähentävät oikeuksien suojaa, Statewatch, 10.11.2022.

¹⁵ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi oikeudellisen yhteistyön digitalisoinnista sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeudesta rajatylittävissä siviili-, kauppa- ja rikosasioissa sekä tiettyjen oikeudellista yhteistyötä koskevien lakien muuttamisesta, 1.12.2021.

¹⁶ Tarveharkintaa soveltaessaan jäsenvaltioiden on otettava huomioon sellaiset tekijät kuin asianomaisen henkilön tulot, pääoma ja perhetilanne sekä asianajajan avustamisesta aiheutuvat kustannukset ja elintaso kyseisessä valtiossa (4 artiklan 3 kohta.) (oikeusapudirektiivin säännökset).

¹⁷ Ansiotestiä soveltaessaan jäsenvaltioiden on otettava huomioon rikoksen vakavuus, tapauksen monimutkaisuus ja kyseessä olevan seuraamuksen ankaruus (oikeusapudirektiivin 4 artiklan 4 kohta).

¹⁸ Oikeusavusta annetun direktiivin 2016/1919 4 artiklan 2 kohta.

¹⁹ CEPEJ, Euroopan oikeusjärjestelmät – Oikeudenkäytön tehokkuus ja laatu – 2018 painos, s. 84.

²⁰ CEPEJ, Euroopan oikeusjärjestelmät – Oikeudenkäytön tehokkuus ja laatu – 2018 painos, s.77.

²¹ Ibid.

²² Fair Trials, Tehokkuus oikeuden eteen: näkemyksiä oikeudenkäyntivapausjärjestelmistä Euroopassa, 2021, s.58.

III. Tehokkaiden oikeussuojakeinojen puute EU:n lainsäädännön rikkomiseen

Toinen syy siihen, miksi EU:n lainsäädäntöä ei hyödynnetä edelleen, on tehokkaan oikeussuojakeinojen puute EU:n lainsäädännön rikkomista varten. Säännösten tehokkuus määräytyy suurelta osin kyvystä riitauttaa, kumota tai hyvittää näiden säännösten rikkomukset. Oikeutta tehokkaihin oikeussuojakeinoin tai tehokkaaseen oikeussuojaan perusoikeusloukkauksille suojellaan useilla EU:n välineillä,

²³ erityisesti Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 47 artikla. Lisäksi on yleinen velvollisuus taata tehokas oikeussuoja EU-lainsäädännön mukaisten oikeuksien loukkauksille, mikä katsotaan oikeudesta asianajajaan ja oikeudesta annetuissa olla EU:n oikeuden yleinen periaate. ²⁴ direktiivissä 2013/48/EU.

Syyttömyysolettamaa koskevassa direktiivissä 2016/343 säädetään oikeudesta tehokkaihin oikeussuojakeinoin, vaikka ne on määritelty lyhyesti, eivätkä ne sisällä konkreettisia sitovia toimenpiteitä. Muissa prosessuaalisia oikeuksia koskevissa direktiiveissä ei nimenomaisesti viitata tehokkaaseen oikeussuojakeinon.

Prosessuaalisia oikeuksia koskevissa direktiiveissä ja perusoikeuskirjassa ei määritellä, mitä tehokkaan oikeussuojakeino tulisi sisältää ja millainen niiden tulisi olla kansallisissa menettelyissä tai tiettyjen oikeuksien loukkausten osalta. Esimerkiksi direktiivin 2013/48/EU 12 artiklassa todetaan, että:

"Jäsenvaltioiden on varmistettava, että rikosoikeudellisissa menettelyissä, arvioitaessa epäiltyjen tai syytettyjen lausuntoja tai todisteita, jotka on saatu loukaten heidän oikeuttaan asianajajaan, tai tapauksissa, joissa tästä oikeudesta on myönnetty poikkeus 3 artiklan mukaisesti. (6) puolustautumisoikeuksia ja oikeudenmukaisuutta kunnioitetaan." Oikeus tehokkaihin todisteisiin on erityisen tärkeä paitsi epäiltyjen tai syytettyjen oikeuksien palauttamiseksi rikosoikeudellisissa menettelyissä, myös virkamiesten estämiseksi loukkaamasta EU:n oikeudessa suojattuja oikeuksia. 25 EU:n oikeuden tehokkuus ja siten sen käyttökelpoisuus puolustautumisessa. Kansallinen taso riippuu suurelta osin siitä, voiko epäilty tai syytetty vedota näiden oikeuksien loukkaamiseen ja saada tehokkaan oikeussuojan.

Todellisuudessa, kuten äskettäin julkaistu Fair Trials -raportti osoittaa, todistelusäännöt hyväksyvät yhä enemmän todisteita, jotka on saatu prosessilain tai jopa EU:n lainsäädännön ja perusoikeuksien vastaisesti. 26 Sen sijaan, että luotaisiin konkreettisia ja täytäntöönpanokelpoisia sääntöjä tehokkaasta oikeussuojasta, Prosessuaalisia oikeuksia koskevissa direktiiveissä viitataan Euroopan ihmisoikeussopimukseen, joka itse vetoaa toissijaisuusperiaatteeseen perusteena kieltäytyä asettamasta selkeitä rajoja laittomasti hankittujen todisteiden hyväksymiselle ja käyttämiselle. 27 Tämä sisältää todisteet, jotka on hankittu rikkomalla EU:n suojaamia prosessuaalisia oikeuksia. direktiivit, kuten todisteet, jotka on hankittu loukkaamalla oikeutta asianajajaan, oikeutta vaieta tai erioikeuksia itsesyytöksestä tai -oikeudesta

23 Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 ja 13 artikla; perusoikeuskirjan 47 artiklan 1 kohta; direktiivin 12 artikla oikeudesta käyttää asianajajaa; Syyttömyysolettamaa koskevan direktiivin 10 artikla. Lisätietoja oikeudesta tehokkaihin oikeussuojakeinoin ja erityisesti todisteita koskevista oikeussuojakeinoista on kohdassa Fair Trials, Laittomat todisteet Euroopan tuomioistuimissa: periaatteet, käytäntö ja oikeussuojakeinot, 2021.

²⁴ EU:n tuomioistuin, asia C-64/16, *Associação Sindical dos Juizes Portugueses*, 27. helmikuuta 2018, kohta 35, saatavilla

osoitteessa: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=D7A97289BD68A4F7E3E7D31D578AA5BE?text=&docid=199682&pageIndex=0&doclang=FI&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=11583977>

25 Fair Trials, Lainvastaiset todisteet Euroopan tuomioistuimissa: periaatteet, käytäntö ja oikeussuojakeinot, 2021, s. 48.

26 Fair Trials, Lainvastaiset todisteet Euroopan tuomioistuimissa: periaatteet, käytäntö ja oikeuskeinot, 2021, s. 31.

27 Fair Trials, Lainvastaiset todisteet Euroopan tuomioistuimissa: periaatteet, käytäntö ja oikeuskeinot, 2021, s. 15.

oikeuksia koskeviin tietoihin.²⁸ Euroopan ihmisoikeustuomioistuin asettaa korkean kynnyksen oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin kohdistuvan oikeuden loukkauksen toteamiseksi, kun prosessuaalisia oikeuksia rikotaan.²⁹ Viime vuosina Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on käyttänyt "yleistä oikeudenmukaisuutta" sen määrittämiseksi, onko loukkaus riittävän ongelmallinen. on heikentänyt menettelyllisten oikeuksien tehokkuutta ja rajoittaa valtioiden kannustimia kunnioittaa niitä. Lisäksi EU:n oikeudessa, toisin kuin Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa, nähdään puolustautumisoikeudet erillisenä perusoikeuksien kokonaisuutena sekä perusoikeuskirjan 48 artiklan että prosessuaalisia oikeuksia koskevan direktiivin nojalla. Siksi niiden noudattamatta jättämisen pitäisi sisältää EU:n lainsäädännön mukainen tehokas oikeussuojakeino, joka on tällä hetkellä jätetty kokonaan jäsenvaltioiden vastuulle. harkintavaltaa.

Näin ollen vaikka tunnustetaankin, että todisteet on saatu EU:n lainsäädännön vastaisesti, on epäselvää, estävätkö kansalliset todistelusäännöt kielteisen vaikutuksen puolustukseen.

Selkeiden ja täytäntöönpanokelpoisten sääntöjen puuttuminen tehokkaista oikeussuojakeinoista EU:n lainsäädännön rikkomistapauksissa tekee menettelyoikeuksia koskevien direktiivien säännöksistä tehottomia ja vähentää niiden vaikutusta. lisäarvoa verrattuna perustuslakiin tai Euroopan ihmisoikeussopimuksen tehokkaita oikeussuojakeinoja koskeviin normeihin. Siksi asianajajat ovat haluttomia perustamaan väitteitään EU:n oikeuteen, koska niiden suoraa soveltamista koskevat periaatteet ovat suhteellisen monimutkaisia. Sama ongelma esiintyy yhä useammin tapauksissa, joissa todisteita kerätään ja vaihdetaan jäsenvaltioiden välillä.³⁰

IV. EU:n lainsäädännön rajoitettu soveltamisala rikosprosessin keskeisillä aloilla

Vaikka prosessuaalisia oikeuksia koskevissa direktiiveissä on suhteellisen yksityiskohtainen joukko puolustautumisoikeuksia rikosoikeudellisissa menettelyissä, rikosoikeudenkäyntien keskeiset osa-alueet jäävät niiden suojan ulkopuolelle. Tämä ei koske ainoastaan sellaisia aloja, kuten tutkintavankeutta tai todisteiden hyväksyttävyyttä (ja todisteita koskevia oikeussuojakeinoja), vaan myös oikeudenkäynnistä luopumisjärjestelmiä tai pieniä rikoksia, jotka on nimenomaisesti jätetty direktiivien soveltamisalan ulkopuolelle.³¹ Näissä tilanteissa, joissa yhä useammin kattaa suurimman osan rangaistusprosesseista (rikosoikeudelliset ja joissakin valtioissa hallinnolliset rikkomukset), asianajajien on turvauduttava perustuslaillisiin tai Euroopan ihmisoikeussopimuksen normeihin puolustaessaan asiakkaansa oikeuksia.

4.1. Syyttömyysolettama ja tutkintavankeus

Huolimatta Euroopan vankiloiden olosuhteiden heikkenemisestä, tutkintavankeutta käytetään edelleen liikaa, ja tutkintavankeuden määrä kasvaa kaikkialla Euroopassa. Vuonna 2021 lähes 100 000 henkilöä oli vankilassa odottamassa lopullista tuomiota. Tämä tarkoittaa sitä, että noin 22 EU:n 100 000 asukkaasta riistetään vapautensa ennen lopullista

²⁸ Ibid.

²⁹ Euroopan ihmisoikeustuomioistuin, *Beuze v. Belgia*, nro 71409/10, 9.11.2018, kohta. 150.

³⁰ Fair Trials, saksalaiset tuomioistuimet siirtävät *EncroChatin* todisteiden laillisuuden EU:n tuomioistuimelle 8.11.2022.

³¹ Ks. esim. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/48/EU, annettu 22 päivänä lokakuuta 2013, oikeudesta käyttää asianajajaa rikosoikeudellisissa menettelyissä ja eurooppalaisessa pidätysmääräysmenettelyissä sekä oikeudesta saada tietoja kolmannelle osapuolelle. vapaudenmenetyksen yhteydessä ja kommunikointi kolmansien henkilöiden ja konsuliviranomaisten kanssa vapaudenmenetyksen aikana, johdanto-osan 13, 16 ja 17 kappale.

Tuomio.³² Tämä tarkoittaa, että yli joka viides Euroopan vankiloissa oleva henkilö oli vuoden 2021 alussa tutkintavankeudessa. Tämä huolimatta Euroopan ihmisoikeussopimuksen ja kansallisen lainsäädännön mukaisista yksityiskohtaisista alueellisista normeista, joiden pitäisi rajoittaa tutkintavankeuden turvautuminen viimeiseen toimenpiteeseen sen jälkeen, kun tarpeellisuus ja suhteellisuus on asianmukaisesti arvioitu.

Vaikka tutkintavankeutta pidetään usein erillisenä prosessina, se liittyy erottamattomasti rikosoikeudenkäyntiin, jos sitä sovelletaan, ja vaikuttaa käytännössä kaikkien puolustautumisoikeuksien tehokkaaseen käyttöön. Sillä on valtava vaikutus sen edistymiseen ja lopputulokseen. Oikeudellisesta näkökulmasta rikosoikeudellinen menettely, johon liittyy epäillyn tutkintavankeutta, on suoritettava erityisen huolellisesti, jotta vältetään pitkittynyt tarpeeton vapaudenmenetys sellaiselta henkilöltä, jota riippumaton tuomioistuin ei ole vakuuttanut. Käytännössä tutkintavankeutta käytetään usein painopisteenä, jolla kannustetaan epäiltyä tai syytettyä yhteistyöhön tutkinnan kanssa. Epäiltyjen tai syytettyjen voi myös olla vaikeampaa valmistautua tutkintavankeudesta, mukaan lukien tapaaminen asianajajansa niin usein kuin on tarpeen.³³ Tutkintavankeus ja sen vaikutus eurooppalaisten säilöönottolaitosten oloihin myös suoraan Vaikuttaa rajat ylittävään yhteistyöhön.³⁴ EU:n lainsäädäntö jää kuitenkin suurelta osin käsittelemättä tutkintavankeuden asianmukaista soveltamista eikä säilöönottoehtoja.

Vuosikymmenten ajan on tunnustettu, että tutkintavankeutta käytetään voimakkaasti liikaa EU:ssa³⁵, mutta tutkintavankeutta koskevien menettelyjen puolustautumisoikeuksien keskeisiä näkökohtia ei käsitellä prosessuaalisia oikeuksia koskevissa direktiiveissä. Esimerkiksi syyttömysolettamasta annettua direktiiviä 2016/343 ei sovelleta tutkintavankeutta koskevien menettelyjen perusnäkökohtiin, kuten todistustaakkaan.

³⁶ EU:n DK:n tuomioistuimen mukaan sopimuksen 6 artikla direktiiviä, jossa säännellään todistustaakkaa, ja näin ollen perusoikeuskirjan 6 ja 47 artiklaa ei sovelleta kansalliseen lainsäädäntöön, joka asettaa tutkintavankeudessa olevan henkilön vapauttamisen edellytykseksi, että kyseinen henkilö osoittaa uusien olosuhteiden olemassaolon, jotka oikeuttavat hänen tutkintavankeudelleen. vapauttaminen.³⁷ Sitä ei siis sovelleta tilanteissa, joissa pidätetyn on todistettava, miksi hänet pitäisi vapauttaa tutkintavankeudesta. Huolimatta räikeästä yhteensopimattomuudesta Euroopan ihmisoikeussopimuksen³⁸ ja perusoikeuskirjan mukaisten vapauden perusperiaatteiden kanssa, Euroopan unionin tuomioistuin katsoi, että syyttömysolettamaa, joka määrää myös todistustaakan, ei sovelleta tällaisessa tapauksessa. Kommentoijat ovat arvostelleet tätä päätöstä, koska se rajoittaa liikaa direktiivin soveltamista

2016/343. ³⁹ Näin ollen, ja vaikka direktiivien ja peruskirjan pitäisi olla vähintään yhtä suojaavia kuin Euroopan ihmisoikeussopimuksen, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntöön turvautuminen voisi siksi olla tehokkaampaa tutkintavankeuteen liittyvissä keskeisissä kysymyksissä, mukaan lukien todistustaakka.

³² Civio: [Joka viides EU-vankiloissa oleva henkilö on tutkintavankeudessa](#), 10. toukokuuta 2022.

³³ Viittaus viimeiseen tapaan ja missä asianajajani on

³⁵ Viite PTD:n vihreään kirjaan, COE-asiakirjoihin jne.

³⁶ EU:n tuomioistuin, [asia C-653/19 PPU – DK](#), Tuomio 28.11.2019.

³⁷ EU:n tuomioistuin, [asia C-653/19 PPU – DK](#), Tuomio 28.11.2019, kohta. 42.

³⁸ Vaikka ei syyttömysolettaman (Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 2 kohta), vaan oikeus vapauteen (ECHR 5 artikla). Katso Euroopan ihmisoikeustuomioistuin, [Pastukhov ja Jelagin v. Venäjä](#), Sovellus. ei. 55299/07, tuomio 19. joulukuuta 2013, kohta. 49; EIT, [Magnitskiy ym. v. Venäjä](#), Sovellus. nos. 32631/09 ja 53799/12, tuomio 27. elokuuta 2019, kohta. 222; Euroopan ihmisoikeustuomioistuin, [Zherebin v. Venäjä](#), Sovellus. ei. 51445/09, tuomio 24. joulukuuta 2013, kohta. 60; Euroopan ihmisoikeustuomioistuin, [Ilijkov v. Bulgaria](#), Sovellus. ei. 33977/96, tuomio 26. heinäkuuta 2001, kohdat. 84-85; Euroopan ihmisoikeustuomioistuin, [Rokhlina v. Venäjä](#), Sovellus. ei. 54071/00, tuomio 7. huhtikuuta 2005, kohta. 67. ³⁹ Ks. erityisesti Adriano Martufi ja Christina Peristeridou, [EU:n tuomioistuin, asia C 653/19 PPU, DK, marraskuuta 2019](#).

4.2. Prosessuaaliset oikeudet ja oikeudenkäyntilupajärjestelmät ja nopeutetut prosessit

EU:n prosessuaaliset oikeudet on suunniteltu toimimaan oikeudenkäyntiympäristössä. Asiasta huolimatta puutteet EU:n lainsäädännössä tehokkaiden oikeussuojakeinojen tarjoamisessa, rikostutkinnan oikeudenmukaisuuden haasteet ja menettelyllisten oikeuksien loukkaukset todisteiden keräämisprosessissa syytetty voi nostaa sen vain oikeudenkäynnissä. Kuitenkin lisääntynyt riippuvuus rikosoikeudellisista rangaistuksista viimeisten 30 vuoden aikana kaikkialla Euroopassa on vähitellen rasittanut rikosoikeusjärjestelmiä, joiden on pakko löytää uusia tapoja toimia tehokkaammin. Tämän seurauksena olemme todistamassa oikeudenkäynnistä luopumisjärjestelmien ja muiden nopeutettujen mekanismien lisääntymistä rikosasioiden ratkaisemiseksi ilman täydellistä rikosoikeudenkäyntiä.⁴⁰ Nämä mekanismit lyhentävät normaalia rikosprosessia jättämällä väliin täydellisen tutkimuksen tai todisteiden tutkimisen riippumattomassa tuomioistuimessa. tukeutumalla todisteisiin, kuten tunnustuksiin tai poliisin todistajiin. Esimerkiksi Ranskassa Euroopan unionin oikeuden tehokkuuden komissio (CEPEJ) korosti vuonna 2016 seuraavaa: "75 prosenttia tapauksista kymmenen vuoden takaiseen 45 prosenttiin joutuu nopeasti rikostuomioistuimeen joko tutkinnan toimesta. tuomarilla tai suoralla kutsulla ilman esitutkintaa. Tämä kehitys on auttanut nopeuttamaan oikeudenkäyntiä, sillä 75 prosenttia asianomaisista henkilöistä saapuu nyt tuomioistuihin kahdesta päivästä neljään kuukauteen."⁴¹

Oikeudenkäynnistä luopumisjärjestelmien ja muiden nopeutettujen prosessien yhteydessä tuomioistuimilla on rajalliset valtuudet (joskus ei ollenkaan) valvoa menettelyn oikeudenmukaisuutta omasta aloitteestaan. Epäiltyjä tai syytettyjä ei myöskään kannusteta riitauttamaan oikeuksien loukkauksia, koska tämä voi johtaa siihen, että tuomioistuin hylkää oikeudenkäynnistä luopumista koskevan sopimuksen hyväksymispyynnön.⁴² Näissä mekanismeissa ei useinkaan ole tarkoitus tutkia tapa, jolla oikeudenloukkaukset ovat laillisia. todisteita kerättiin ja riippumaton tarkastus siitä, noudatettiinko syytetyn menettelyllisiä oikeuksia täysimääräisesti koko menettelyn ajan.⁴³ EU:n lainsäädäntö ei siis välttämättä ole tehotonta tai sitä ei voida soveltaa menettelyihin, joihin ei liity täyttä rikosoikeudenkäyntiä tai ainakaan riippumatonta tarkastusta. todisteista ja syytettyjen menettelyllisistä oikeuksista.

4.3. Pienet rikokset

Prosessuaalisia oikeuksia koskevissa direktiiveissä jätetään nimenomaisesti vähäiset rikokset soveltamisalan ulkopuolelle⁴⁴ koska katsottiin, että jäsenvaltioiden olisi kohtuutonta tarjota

⁴⁰ Marianne Wade, "Oikeudenmukaisuuden vaatimusten täyttäminen samalla kun selviydytään murskaavasta tapausmäärästä?", *Journal of Criminal Justice and Security*, (5-6)2008, s.10.

⁴¹ CEPEJ, [Oikeudenkäyntien kesto Euroopan neuvoston jäsenvaltioissa](#), 2016, s. 59.

⁴² Fair Trials, *Efficiency over Justice: näkemyksiä oikeudenkäyntivapausjärjestelmistä Euroopassa*, 2021, osio 6.2., s.33.

⁴³ Ibid.

⁴⁴ Oikeudesta tulkaukseen ja käännökseen annetun direktiivin 2010/64/EU 1 artiklan 3 kohta; Tietosuojaoikeudesta annetun direktiivin 2012/13/EU 2 artiklan 2 kohta; 2 artiklan 4 kohta direktiivi 2013/48/EU oikeudesta käyttää asianajajaa rikosoikeudenkäynneissä ja eurooppalaisessa pidätysmääräysmenettelyssä; 2 artiklan 4 kohdan direktiivi (EU) 2016/1919 oikeusavusta epäillyille ja syytetyille rikosoikeudellisissa menettelyissä sekä etsityille henkilöille eurooppalaisessa pidätysmääräysmenettelyssä; Direktiivin (EU) 2016/343 7 artiklan 6 kohdan tiettyjen näkökohtien vahvistamisesta

oikeudet, jotka ovat verrattavissa rikosoikeudellisiin menettelyihin suuren joukon suhteellisen alaikäisten osalta rikoksista, erityisesti sellaisista, joihin ei liity vapaudenmenetystä seuraamuksena. ⁴⁵

Kuitenkin seuraamukset, kuten sakot, joita voidaan pitää oikeudelliselta kannalta suhteellisen vähäisinä, voivat vaikuttaa valtavasti yksittäiseen syytettyyn ja vakavasti ja pitkällä aikavälillä heikentää heidän kykyään elättää itsensä tai perheensä.

Mitä "pieni rikos" tarkoittaa, ei ole määritelty, ja tämä epäselvyys jättää jäsenvaltioille erittäin laajan harkintavallan rajoittaa direktiivien täytäntöönpanoa suuren osan rikosoikeudellisista menettelyistä, ellei suurin osa niistä.⁴⁶

Käytännössä rangaistus vähäisistä rikoksista määrätään yleensä ilman täydellistä oikeudenkäyntiä, ja siitä vastaavat suoraan poliisi, syyttäjät ja/tai hallintovirkailijat⁴⁷

joskus määräämällä sakkoja paikan päällä. Samaan tapaan luokittelemalla tietyt rikokset ja rangaistusmenettelyt hallinnollisiksi rikkomuksiksi hallitukset voivat ohittaa olennaiset menettelylliset oikeudet ja oikeudellisen valvonnan, mikä varmistaa, että mikä tahansa pieneltä näyttävä rangaistusmenettely on oikeudenmukainen. Tämä luo suotuisan ympäristön valvomattomille poliisivaltuuksille ja rohkaisee kiistattomaan vallan väärinkäyttöön, syrjintään, etniseen profilointiin ja oikeusvirheisiin. Tämä koskee myös tapauksia, joita voidaan luonnehtia "hallinnollisiksi" kansallisen lainsäädännön mukaan, mutta joita on pidettävä "rikollisina" Euroopan ihmisoikeussopimuksen mukaan joko prosessin rankaisevan luonteen tai seuraamuksen vakavuuden vuoksi.⁴⁸ Hallinnolliset seuraamukset muodostavat todennäköisesti enemmistön . pakotteista EU:ssa.⁴⁹

Tämän seurauksena EU:n lainsäädäntöä ei käytetä, koska se ei ole tehokas vähäisissä tai hallinnollisissa rikkomuksissa tapahtuvien menettelyllisten oikeuksien loukkausten riitauttamisessa. Tämä tarkoittaa, että jos on aihetta kyseenalaistaa hallinnollisen seuraamuksen soveltamisprosessi tai syytetyn henkilön menettelylliset oikeudet siinä, asianajajat turvautuvat todennäköisesti perustuslakiin.

syyttömyysolettama ja oikeus olla läsnä oikeudenkäynnissä rikosoikeudenkäynnissä; ja direktiivi (EU) 2016/800 rikosoikeudellisissa menettelyissä epäiltyjen tai syytettyjen lasten menettelyllisistä takeista sisältää samanlaisen säännöksen kuin direktiivin (EU) 2016/1919 2 artiklan 4 kohta.

⁴⁵ Esimerkiksi direktiiviä 2013/48/EU laadittaessa Euroopan talous- ja sosiaalikomitea (ETSK) suositteli jäsenjärjestöjen poissulkemista, koska se pelkäsi, että EUMS:n velvoittaminen takaamaan menettelylliset oikeudet tässä yhteydessä vaarantaisi tehokkuuden ja voisi johtaa raskas ja kallis menettely, joka on suhteeton mahdollisiin seuraamuksiin nähden. Se ehdotti, että EUMS:n olisi voitava poiketa direktiivin periaatteista, kun "yhteisesti tehtyihin rikoksiin liittyviä suhteellisen vähäisiä tekoja ei kyseenalaisteta eikä kyseenalaista". Taide. 3.7.4.1, lausunto (ETSK) ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi oikeudesta käyttää asianajajaa rikosoikeudellisissa menettelyissä ja oikeudesta olla yhteydessä pidätyksen yhteydessä, 15. helmikuuta 2012, KOM(2011) 326 lopullinen – 2011/0154 (COD), 51-55.

⁴⁶ Esimerkiksi Espanjassa ne muodostavat yli 50 prosenttia rikosoikeudellisista syytteistä (katso jäljempänä); Saksassa sakkojen osuus kaikista rikosoikeudellisista seuraamuksista on yli 80 % (*The Limits of Fairer Fines: Lessons from Germany*, Mitali Nagrecha, 2020); Ranskassa noin 50 prosenttia vankiloissa olevista henkilöistä joutuu varkauden, omaisuuden pilaamisen tai huumeisiin liittyvien rikosten vuoksi (<https://oip.org/en-bref/pour-quels-types-de-delits-et-queles-peines-les-personnes-detenu-es-sont-elles-incarcerees/>) ja 25 % on vankilassa lyhyistä alle 6 kuukauden tuomioista (<https://oip.org/decrypter/thematiques/courtes-peines/>); Belgiassa suurin osa rikoksista koskee varkauksia, omaisuuden heikentämistä ja huumeisiin liittyviä rikoksia (http://www.stat.policefederale.be/assets/pdf/crimestat/nationaal/rapport_2020_trim4_nat_belgique_fr.pdf).

⁴⁷ Jörg Martin Jehle, Marianne Wade, *Coping With Overloaded Criminal Justice Systems – The Rise of Prosecutorial Power Across Europe*, Springer, 2006, s. 19.

⁴⁸ EIT, Engel ym. v. Alankomaat, nro 5100/70, 1806.1976, kohta. 810-12., katso myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuin, *opas Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklasta*, 2021, s. 10-11.

⁴⁹ Vuonna 2008 hallinnolliset rikokset muodostivat suurimman osan oikeusjärjestelmän käsittelemistä rikkomuksista (rikosoikeudelliset ja hallinnolliset) joissakin EU:n jäsenvaltioissa. Katso Jörg Martin Jehle, Marianne Wade, *Coping With Ylikuormitetut rikosoikeudelliset järjestelmät – Syyttäjän vallan nousu kaikkialla Euroopassa*, Springer, 2006, s. 38.

tai Euroopan ihmisoikeussopimuksen normeja, joita voidaan edelleen soveltaa "hallinnollisiksi" tai "vähäisiksi" luokiteltuihin rikoksiin.

V. Menettelytavan soveltumattomuus oikeuksia rajat ylittävissä menettelyissä

Vaikka asianajajat tuntevat EU:n oikeuden ja käyttävät sitä päivittäin, he saattavat joskus saada kannustimen pyrkiä ratkaisemaan rajat ylittäviä kysymyksiä kansallisten toimivaltaisten viranomaisten välillä sen sijaan, että pyytäisivät selvennystä unionin tuomioistuimelta. Tämä liittyy siihen, että EU:n lainsäädäntö ja EU:n tuomioistuimen antama tulkinta antavat äärimmäisen rajoittavan lähestymistavan prosessuaalisia oikeuksia koskevien direktiivien soveltamiseen rajat ylittävissä menettelyissä, mikä rajoittaa entisestään niiden soveltamisalaa ja tehokkuutta.

Tuoreessa oikeuskäytännössä, joka koskee rikosoikeudellista menettelyä IR:tä vastaan,⁵⁰ Euroopan unionin tuomioistuin hyväksyi järjestelmän, jossa eurooppalaisen pidätysmääräyksen tai kansallisen pidätysmääräyksen antamisen perusteltavaa kontradiktorista oikeudellista valvontaa ei vaadita ennen kuin etsitty henkilö on siirretty myöntävälle valtiolle. Tuomioistuin totesi, että perusoikeuskirjan 47 artiklassa, joka kattaa oikeuden tehokkaaseen oikeussuojaan, ei edellytetä, että oikeutta valittaa eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisesta rikosoikeudellista syytettä varten voidaan käyttää ennen kuin asianomainen henkilö luovutetaan kyseisen jäsenvaltion toimivaltaisille viranomaisille. Näin ollen tuomioistuin on katsonut, että pelkästään se seikka, että henkilölle, jolle on annettu eurooppalainen pidätysmääräys rikossyytteen nostamista varten, ei tiedoteta määräyksen antaneessa jäsenvaltiossa käytettävissä olevista muutoksenhakekeinoista eikä hänelle anneta pääsyä aineistoon. Asian käsittely ennen kuin hänet on luovutettu määräyksen antaneen jäsenvaltion toimivaltaisille viranomaisille, ei voi johtaa tehokkaaseen oikeussuojaan kohdistuvan oikeuden loukkaamiseen.

Näin ollen etsityllä henkilöllä tai hänen asianajajallaan määräyksen antaneessa valtiossa ei näytä olevan oikeutta tutustua asiakirja-aineistoon sisältyviin olennaisiin asiakirjoihin direktiivin 2012/13/EU 7 artiklan 1 kohdan mukaisesti eikä muita oikeuksia, jotka tavallisesti taataan säilöönnotolle. tai syytetyt henkilöt EU:n lainsäädännön mukaisesti siihen asti, kun he ovat siirtäneet määräyksen antaneeseen valtioon. Asiassa IR totesi, että etsityt henkilöt saavat direktiivissä 2012/13/EU tarkoitetun "syytetyt" aseman ja nauttivat näin ollen kaikki tähän asemaan liittyvät oikeudet kyseisen direktiivin 4, 6 ja 7 artiklan mukaisesti "alkaen hetkestä, jolloin hänet luovutetaan luvan antaneen jäsenvaltion viranomaisille." Tämä tarkoittaa, että vaikka kansallinen pidätysmääräys olisikin mahdollista riitauttaa, kaikkien EU:ssa epäiltyjen prosessuaaliset oikeudet eivät välttämättä päde, koska etsitty henkilö ei ole pidätysmääräyksen antaneen valtion alueelta.

Tästä syystä prosessuaalisia oikeuksia koskevia direktiivejä, joiden nimenomaisena tavoitteena on edistää keskinäistä luottamusta rajat ylittävissä menettelyissä, ei voida soveltaa, ja ne voivat siten olla tehottomia aiemman lainsäädännön ja menettelyjen olemassa olevien aukkojen kuomisessa.⁵¹ Tämä heikentää asianajajien luottamusta tehokkuuteen . EU:n lainsäädännön lisäksi

⁵⁰ Euroopan unionin tuomioistuin, asia C-105/21, IR, 30.06.2022; EU:n tuomioistuin, asia C-649/19, IR, 28.01.2021.

⁵¹ Katso myös Fair Trials, Oikeus oikeuskäsittelyyn rajat ylittävissä menettelyissä, Video Testimonies, 2021, saatavilla: https://www.youtube.com/watch?v=z_SRh_OkLAY

itse, mutta myös unionin tuomioistuimen kyky edistää perusoikeuksien suojelua olemassa olevia prosessuaalisia takeita tulkitsemalla. Tästä syystä asianajajat joskus mieluummin painostavat kansallisia tuomioistuimia ratkaisemaan rajat ylittävissä oikeudenkäynneissä kohtaamat kysymykset kansallisella tasolla soveltamalla korkeampia kansallisia standardeja kuin ottamaan mukaan Euroopan unionin tuomioistuimen, mikä heidän mielestään voi heikentää oikeussuojan tasoa.

prosessuaalisia oikeuksia ja asettavat enemmän haasteita heidän tehtäviensä suorittamiselle eurooppalaisen pidätysmääräyksen menettelyissä.

VI. Johtopäätös

Fair Trialsin työ hankkeen parissa ja jatkuva vuorovaikutus puolustuslakimiesten kanssa eri puolilla Eurooppaa osoittavat, että vaikka ensimmäisen prosessuaalisten oikeuksien direktiivin hyväksymisestä on kulunut yli kymmenen vuotta, EU:n lainsäädäntöä ei käytetä edelleenkaan rikosoikeudenkäynneissä kaikkialla Euroopassa. Pääasialliset syyt sen rajoitettuun käyttöön ovat asianajajien EU:n lainsäädännön tuntemattomuus ja sen monimutkainen soveltaminen kansallisissa menettelyissä. On myös olemassa selvä mahdollisuus, että kansalliset tuomarit eivät ole vastaanottavaisia EU-oikeuden perusteluille, mikä tekee EU-oikeuteen perustuvan puolustuksen valmisteluun käytetystä ajasta ja resursseista tehotonta.

Nykyisen EU-lainsäädännön tehostamiseksi ja sen käytön laajentamiseksi kansallisissa oikeudenkäynneissä pelkkä koulutus ei riitä. Ottaen huomioon resurssien valtavan epätasa-arvon puolustuksen ja syytteen välillä ja erityisesti puolustuslakimiesten rajoitukset äärimmäisen rajallisten oikeusapubudjettien vuoksi kaikkialla EU:ssa, asianajajat eivät todennäköisesti uhraa aikaa ja resursseja EU-oikeudellisten perusteiden sisällyttämiseen kirjelmiinsä ilman järjestelmällisiä muutoksia, jotka mahdollistavat heille sellainen mahdollisuus. Tämä tarkoittaa sen varmistamista, että oikeusapubudjetit rahoitetaan riittävästi ja että asianajajille tarjotaan mahdollisuus valmistautua kattava puolustus jokaisessa tapauksessa.

EU:n tasolla puolustusoikeudet ja tasa-arvo rikosoikeudellisissa menettelyissä on valtavirtaistettava kaikkeen EU:n rikoslainsäädäntöön ja -prosessiin liittyvään politiikkaan, mukaan lukien digitalisaatiopolitiikka, poliisi- ja syyttäjän toimivallan laajentaminen sekä rajat ylittävän yhteistyön välineiden tarkistaminen.